Zaustavimo nasilje
Ostvarimo ravnopravnost

Шведска
Sverige

Влада Републике Србије

НАЦИОНАЛНА КОАЛИЦИЈА ЗА ОКОНЧАЊЕ ДЕЧЈИХ БРАКОВА

UJEDINJENE NACIJE
SRBIJA

INFORMATOR IZDANJE #15 / NOVEMBAR 2026.

© UNICEF Srbija/2025/Pančić

U proteklom periodu sprovedene su brojne i raznovrsne aktivnosti usmerene na podizanje svesti o štetnosti dečijih brakova i trgovine ljudima, kao i unapređenje zaštite dece u riziku.

U ovom izdanju informatora donosimo pregled aktivnosti članica Koalicije za okončanje dečijih brakova – Romske ženske mreže, RŽC „Bibija", Udruženja Romkinja „Osvit" i Centra „Novi svet". Predstavljamo inicijative koje doprinose podizanju svesti u romskim zajednicama i široj javnosti, kao i napore za senzibilisanje medija i odgovornije izveštavanje o dečijim brakovima i položaju Romkinja i Roma u društvu.

Pozivamo vas da se upoznate sa novostima, iskustvima i porukama koje osnažuju zajedničke napore za prevenciju dečijih brakova i ostvarivanje prava svakog deteta na bezbedno detinjstvo, obrazovanje i slobodu izbora.

Uživajte u čitanju!

Završna konferencija projekta „Romski ženski aktivizam u zaštiti romskih devojaka i devojčica od nasilja uzrokovanog dečijim brakovima"

Na konferenciji održanoj 17. septembra u Beogradu predstavljeni su rezultati trogodišnjeg rada Romske ženske mreže iz deset gradova i opština u Srbiji: Pirota, Bujanovca, Vranja, Kostolca, Zrenjanina, Pančeva, Žablja, Leskovca, Kruševca i beogradske opštine Zvezdara. Projekat je realizovan od oktobra 2023. do septembra 2026. godine, uz podršku *UN Trust fond*-a sa ciljem da doprinese smanjenju rasprostranjenosti dečijih brakova i unapređenju zaštite romskih devojčica, kroz osnaživanje žena i devojčica, rad sa roditeljima i širom zajednicom, kao i podsticanje odgovornijeg postupanja institucija.

Osnaživanje devojčica i promena stavova u zajednici

Tokom projekta održano je **480 radionica sa romskim ženama i devojčicama** i **480 tribina sa pripadnicima romske zajednice**, na kojima je učestvovalo oko 1.200 osoba. Radionice su bile usmerene na osnaživanje žena i devojčica, jačanje samopouzdanja i informisanje o pravima i zaštiti od dečijih brakova. Tribine su omogućile razgovor sa majkama, očevima i drugim članovima zajednice o posledicama ranih brakova, značaju obrazovanja, reproduktivnom zdravlju, pravima deteta i dostupnim mehanizmima zaštite.

> **Posebna vrednost projekta bila je u tome što je otvorio prostor za razgovore o temama koje se često prećutkuju ili se smatraju privatnim pitanjem porodice. Uključivanjem roditelja oba pola aktivistkinje su podsticale preispitivanje stavova i običajnih praksi koje ograničavaju prava devojčica i njihove mogućnosti za obrazovanje i samostalan život.**

Nalazi sa terena ukazali su na snažan uticaj patrijarhalnih normi i očekivanja porodice na život devojčica i mladih žena. Istovremeno, tribine su pokazale koliko je važno da se o dečijim brakovima razgovara otvoreno, uz razumevanje lokalnog konteksta, ali i jasnu poruku da tradicija ne može biti opravdanje za kršenje prava deteta.

UNDP UNFPA unicef za svako dete UN WOMEN

Od iskustava sa terena do sistemskih promena

Učesnici završne konferencije istakli su potrebu da se prevencija dečjih brakova prepozna kao **trajna odgovornost institucija i lokalnih samouprava**, a ne samo kao rezultat vremenski ograničenih projekata.

> **Preporuke sa konferencije obuhvataju jasnu javnu poruku o nultoj toleranciji prema dečjim brakovima, njihovo nedvosmisleno prepoznavanje kao oblika nasilja, izdvajanje namenskih sredstava za preventivne programe i podršku deci u riziku, kao i unapređenje saradnje između institucija na lokalnom nivou. Posebno je naglašena potreba da stručnjaci iz različitih sektora razumeju svoje zakonske obaveze i da pravovremeno reaguju kada postoji rizik od dečjeg braka.**

Važan pravac daljeg rada jeste i kontinuirano osnaživanje romskih devojčica i žena, razvoj vršnjačke podrške i saradnja sa medijima i organizacijama civilnog društva radi podizanja svesti o štetnim posledicama dečjih brakova.

Iskustvo projekta pokazuje da su aktivistkinje iz same zajednice ključne za izgradnju poverenja, otvaranje osetljivih tema i podsticanje promena. Njihov rad doprinosi tome da se dečji brakovi ne posmatraju kao privatna ili isključivo tradicionalna praksa, već kao pitanje prava deteta, rodne ravnopravnosti i odgovornosti celog društva.

Glasovi iz zajednice: šta muškarci misle o položaju žena

U razgovorima tokom tribina zabeleženi su i stavovi koji pokazuju koliko su patrijarhalna uverenja i tradicionalna očekivanja i dalje prisutni u pojedinim delovima zajednice.

„Zašto bi bili [u istom položaju], žena mora da sluša muža."

„Žena je ispod muškarca."

„Takva je tradicija, tako je već sto godina."

„Muškarac i žena ne smeju da imaju isti položaj, ne sme biti isti položaj, tada bi žene podivljale… Muškarac mora da se brine o porodici, žena je za kuću, a muško je za van kuće…"

Izjave učesnika tribina u okviru projekta Romske ženske mreže

Glasovi iz zajednice: između tradicije i prava devojčica

Stavovi starijih žena: tradicionalna očekivanja

U izveštajima sa tribina zabeleženo je da su neke žene starije od 45 godina ranu udaju, rano rađanje i tradicionalnu podelu porodičnih uloga smatrale uobičajenim, pa i poželjnim.

„Žena mora da zna da vodi kuću i porodicu, da bude odgovorna za rađanje dece i porodica mora da ima puno dece."

Stavovi mlađih žena: preispitivanje običaja

Kod dela mlađih učesnica uočena je veća spremnost da preispitaju običaje povezane sa dokazivanjem nevinosti i očekivanjima koja se postavljaju pred devojke. Ipak, stavovi nisu bili jednoznačni: neke žene su i dalje smatrale da takvi običaji imaju pozitivne strane.

Jačanje profesionalnih standarda: radionica o medijskom izveštavanju o Romima

Romski medijski servis organizovao je 16. jula 2026. godine u Skupštini grada Beograda radionicu **„Medijska pismenost i izveštavanje medija o romskoj populaciji"**. Radionica je realizovana u okviru projekta „Osnaženi glasovi Roma i Romkinja", uz podršku Grada Beograda i Sekretarijata za socijalnu zaštitu, sa ciljem unapređenja medijske pismenosti i podsticanja odgovornog, profesionalnog i objektivnog izveštavanja o romskoj zajednici.

Tokom radionice razgovaralo se o ulozi medija u suzbijanju diskriminacije, stereotipa i senzacionalizma, kao i o značaju etičkog izveštavanja koje doprinosi ravnopravnosti i boljem razumevanju položaja Roma i Romkinja u društvu.

Ilija Stojanović, glavni i odgovorni urednik Romskog medijskog servisa, istakao je da je obrazovanje ključno za promene i da **mladi Romi i Romkinje treba da budu zastupljeni u svim sferama javnog života – od medija i institucija do univerziteta, privrede i kulture**. Naglašena je i odgovornost medija da kroz profesionalno izveštavanje i afirmativne priče doprinesu suzbijanju predrasuda i stvaranju društva jednakih mogućnosti.

Udruženje Romkinja „Osvit" uspešno je realizovalo niz aktivnosti u okviru **Nedelje prevencije trgovine ljudima**, koja je obeležena u periodu od 11. do 18. oktobra 2026. godine. Pojedine aktivnosti sprovedene su u saradnji sa ostalim članovima Lokalnog tima za borbu protiv trgovine ljudima Grada Niša, čiji je „Osvit" član. Cilj realizovanih aktivnosti bilo je podizanje svesti javnosti o problemu trgovine ljudima, ukazivanje na rizike i načine prepoznavanja potencijalnih slučajeva eksploatacije, kao i isticanje značaja prevencije, pravovremenog informisanja i zaštite žrtava.

Obeležavanje Nedelje prevencije trgovine ljudima **započelo je 11. oktobra, na Međunarodni dan devojčica**, događajem u Gradskoj kući u Nišu. O vom prilikom ukazano je na važnost zaštite dece i mladih od svih oblika nasilja i eksploatacije, s posebnim osvrtom na prava devojčica na bezbedno detinjstvo, obrazovanje, slobodu izbora i odrastanje bez straha. Istaknuto je da su informisanje, prevencija, pravovremeno prepoznavanje rizika i dostupnost podrške od ključnog značaja za sprečavanje trgovine ljudima i zaštitu potencijalnih žrtava.

Povodom Međunarodnog dana devojčica, Udruženje Romkinja „Osvit" realizovalo je i **studijsku posetu Centru za romske inicijative u Nikšiću**. Poseta je bila prilika za razmenu iskustava, znanja i dobrih praksi u oblasti zaštite i unapređenja prava žena i devojčica. Razgovaralo se o izazovima u ostvarivanju rodne ravnopravnosti, osnaživanju žena i devojčica i prevenciji dečjih brakova. Učesnice su istakle **značaj međusobne saradnje, solidarnosti i zajedničkog delovanja** u stvaranju društva u kojem svaka devojčica ima pravo na obrazovanje, bezbednost, slobodan izbor i dostojanstven život.

U saradnji sa ostalim članovima Lokalnog tima za borbu protiv trgovine ljudima Grada Niša organizovano je i otvaranje **izložbe „Sumrak civilizacije"**. Kroz umetnički izraz, izložba je imala za cilj da ovu složenu društvenu temu približi široj javnosti, podstakne razgovor o trgovini ljudima i ukaže na rizike, načine prepoznavanja opasnosti i značaj zaštite potencijalnih žrtava. Ova aktivnost doprinela je podizanju svesti o trgovini ljudima kao teškom obliku kršenja ljudskih prava i potrebi da se društvo aktivno uključi u njeno sprečavanje.

Predstavnica Udruženja Romkinja „Osvit" **Ana Saćipović** gostovala je na TV KCN, gde je govorila o problemu trgovine ljudima, značaju prevencije i aktivnostima koje udruženje sprovodi u cilju zaštite prava i bezbednosti žena i devojčica.

https://www.youtube.com/watch?v=WaiUajLD3N8ž

Završetak kampanje obeležen je **18. oktobra – na Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima, organizovanjem uličnе akcije u Nišu**, na prostoru kod Niške tvrđave i Gradske pijace. Tokom akcije građanima i građankama deljen je promotivni materijal, a kroz neposredne razgovore ukazano je na značaj prevencije, informisanja i prepoznavanja mogućih znakova trgovine ljudima i eksploatacije.

Posebno je naglašeno da trgovina ljudima može pogoditi osobe različitih godina, pola i društvenog položaja, zbog čega je važno da svi budu informisani o rizicima, mogućnostima zaštite i načinima obraćanja za pomoć. Interesovanje i učešće građana i građanki pokazali su koliko su neposredna komunikacija i dostupnost informacija važni za podizanje svesti o ovom problemu.

Realizacijom navedenih aktivnosti Udruženje Romkinja „Osvit" nastavilo je da doprinosi prevenciji trgovine ljudima, zaštiti prava žena i devojčica i jačanju saradnje sa organizacijama i institucijama koje deluju u ovoj oblasti. **Aktivnosti su još jednom potvrdile da su zajedničko delovanje, edukacija, solidarnost i pravovremeno informisanje neophodni za izgradnju društva u kojem se poštuju ljudska prava i u kojem svako ima mogućnost da živi bez nasilja, diskriminacije i eksploatacije.**

Prevencija počinje znanjem, a zaštita od trgovine ljudima odgovornost je svih nas. Zajedno štitimo prava žena i devojčica i gradimo društvo u kojem svako dete ima pravo na bezbedno detinjstvo, obrazovanje i slobodnu budućnost.

Povodom Međunarodnog dana devojčica, 11. oktobra, Koalicija za okončanje dečjih brakova, u partnerstvu sa nacionalnom platformom „Čuvam te", izradila je **animirani film kojim se skreće pažnja na problem dečjih brakova**, njihove štetne posledice po život, prava i budućnost devojčica, ali i na značaj zajedničke odgovornosti u zaštiti svakog deteta. Film posebno ističe ulogu sistema obrazovanja ali i važnost pravovremenog prepoznavanja rizika, reagovanja i međusektorske saradnje u pružanju podrške devojčici u riziku.

Izrada filma podržana je kroz projekat „Zaustavimo nasilje – Ostvarimo ravnopravnost", koji zajednički sprovode UNDP, UNFPA, UNICEF i UN Women, u partnerstvu sa Vladom Republike Srbije, uz podršku Vlade Švedske.

Pogledajte animirani film:

https://www.youtube.com/watch?v=EwFBgissmYc